

BOKMELDINGER

Das Lied der Kirche in der Welt. Eine missionshymnologische Studie.
Av Gerhard Rosenkranz. Verlag Haus und Schule, 1951. 184 s.

Ein neues Lied in der Welt, Gemeindelieder aus jungen Kirchen.
Red. av Gerd Heinz-Mohr. Burckhardtthaus-Verlag, 1965. 47 s.

Den første av disse publikasjonene er en populært skrevet, men solid virkende avhandling om den gudstjenestlige salmes art og plass i de unge kirkene som er fremgått av tysk-evangelisk misjonsvirksomhet over hele verden. Den andre er et ganske lite hefte, som etter en kort innledning gir eksempler på slik kristen sang som unge kirker selv har frembrakt. En rekke av eksemplene er hentet fra Rosenkranz' bok, som jo allerede er 15 år gammel.

På hver sin måte gir begge skriftene et interessant innblikk i menighetssangens fremvekst blant vesentlig primitive folk som i nyeste tid har fått del i evangeliet. Men også gamle kulturland som India, Japan og Kina er trukket inn i behandlingen og gir ikke de minst interessante bidrag til en kristenlivets og kirkens historie som utspiller seg i vår egen tid.

Menighetssangen hører uløselig sammen med evangeliets utbredelse og kirkens liv til alle tider. Og her får vi nå følge prosessen i misjonskirkene – fra første stadium, hvor misjonærene bare tar med seg og bruker sine hjemmekirkers diktning og musikk, frem til det stadium da de nye kristne ut fra sine egne forutsetninger skaper sine egne former for dikt og tone.

Fremstillingen viser hvor forskjellig misjonærene kan se på muligheten og riktigheten av å knytte til den nasjonale arv hos de hedenske folk. Ofte er det klart for alle at bruken endog av slikt nasjonalt *tonestoff* er umulig, fordi det altfor åpenbart assosierer seg med hedensk *tankestoff*, som det ville være ufor-svarlig å gi plass i gudstjeneste og menighetsliv. Stundom nærer de innfødte kristne selv meget sterkere betenkeligheter i så måte enn misjonærene gjør.

På den annen side blir det nok stadig større enighet om at målet må være at hver ny kirke og hvert nytt kristent folk må oppdras til å gi sin tro og tilbedelse uttrykk som er sprunget ut av deres egen art og evne. Og rent spennende er det å se hvordan dette uten videre bryter seg frem, selv der hvor de kulturelle forutsetninger er primitive, og de foreløpige resultater derfor kan bli nokså be-

skjedne. Naturligvis blir det da en oppgave å oppdra til større modenhet og bedre smak — også ut fra den rikdom som de gamle kirker eier fremfor de unge.

Det er ingen tvil om at utviklingen er gått videre siden Rosenkranz skrev sin bok, så meget mer som stoffet vesentlig var samlet og bearbeidet før siste krig. Den fellessalmebok — EACC Hymnal — som undertegnede skrev om i forrige hefte av dette tidsskrift, representerer jo således et langt skritt videre i utviklingen — og det ikke bare fordi det der dreier seg om salmesangen i kulturelt høytstående kirker.

Skjønt Rosenkranz i prinsippet begrenser seg til tyske evangeliske misjonsområder, er også noen norske misjonær- og hymnolog-navn kommet med — nemlig Skrefsrud, Reichelt, Gausdal og norsk-amerikaneren Doving.

Heinz-Mohr's lille hefte gir som sagt nesten bare selve salme-prøvene. Men de er mange nok og karakteristiske nok til å formidle et godt inntrykk av et interessant sakforhold.

La et eneste eksempel på innfødt salmediktning fra de unge kirker stå her til slutt. Forfatteren er Sør-Afrikas «svarte trubadur», Daniel Mariwati fra Transvaal, og sangen finnes hos Rosenkranz side 147.

Havets vidder har jeg gjennomkrysset,
dypt i bølgen så jeg døden lure.
Mine bønner steg til Gud i himlen.
Og han sa: Frykt ikke — jeg er med deg!

Land i opprør har jeg måttet skue,
ved min vei der raste ildens flammer,
og på kne jeg tryglet Gud, min Fader.
Og han sa: Frykt ikke — jeg er med deg!

Trygt tilbake i min stråtakhytte,
sang jeg glad min Gud til lov og ære.
Hvor jeg farer i den vide verden,
sier Gud: Frykt ikke — jeg er med deg!

Johannes Smemo.

Mission und Eschatologie. Av Ludwig Wiedenmann. Verlag Bonifacius-Druckerei Paderborn 1965. 209 s. DM. 12.50.

Teologien i første halvdel av vårt århundre har vært sterkt opptatt av læren om de siste ting: den endelige frelse, hva som er endelig og endegyldig for det enkelte menneske og for verden som helhet. Det gjelder i utpreget grad den kontinentale evangeliske teologi. Eskjatalogiske synsmåter spiller en viktig, til dels avgjørende, rolle hos menn som f. eks. Barth, Bultmann og Cullmann.

Det er da helt rimelig at det eskjatalogiske perspektiv har preget også misjons-teologien. Motsetningen til det foregående tidsrom er her påfallende og sterk. Det

19. århundres misjonstenkning var utpreget dennesidig og gav liten plass for det som ligger utenfor dette verdens- og tidsløp. Verdensmisjonens innenverdlige oppgaver og de menneskelige krefter og muligheter stod i sentrum for drøftingene ved den store misjonskonferansen i Edinburgh 1910. I anglo-amerikansk misjon hadde man ofte lett for å sette likhetstegn mellom evangelium og sivilisasjon, og slagordet: «Verdens evangelisering i dette slektledd» var først og fremst et uttrykk for dennesidige synsmåter. For den tyske misjonsteologis lærefar i det 19. århundre, Gustav Warneck, var det misjonens mål å plante og organisere kirken. Med «kirke» mentes da folkekirker, som så skulle vokse sammen til en verdenskirke eller en «menneskehet gjennomtrengt av Kristi Ånd».

Kultur-optimismen og troen på mennesket og dets muligheter fikk en hard medfart av den første verdenskrig og av den teologi som oppstod like etter, den dialektiske teologi. Dens kritikk rammet også misjonsteologien. Den stilte spørsmål ved alt menneskelig og dennesidig og understreket voldsomt og énsidig Gud og Guds suverene handling. I den dialektiske teologi ble utgangspunktet for all misjonstenkning at misjonen er *Guds*. Den er *missio Dei*. (Genitiven forstås som både objektiv og subjektiv.) Karl Barth pekte f. eks. på at ordet *missio* i den gamle kirke hørte hjemme i læren om tre-enigheten: Faderen sender Sønnen, Faderen og Sønnen sender Anden.

I forlengelsen av denne tankelinje ses misjonen som Guds handling. Den har først og fremst med Guds rike og Guds frelsehandlinger å gjøre. Dermed var eskjatologien rykket inn i sentrum av misjonsteologien, og har siden preget spørsmålsstillingen i kontinental misjonstenkning.

En katolsk forsker, jesuitten Ludwig Wiedenmann, har nylig gitt en idéhistorisk analyse av tysk evangelisk misjonsteologi fra 1910 til 1960. Wiedenmanns bok heter: «Mission und Eschatologie», og er utgitt av Johann-Adam-Møhler-instituttet i Paderborn. Her er et nytt eksempel på katolikkens sterke interesse for evangelisk teologi i vår tid, jfr. de mange katolske Lutherstudier. Wiedenmann mener det er på tide at katolsk og evangelisk misjonsvitenskap igjen kommer på talefot med hverandre, og at den likegyldige sameksistens avløses av et fruktbart spenningsforhold.

Et bidrag til dette er hans bok, som må betegnes som et ypperlig arbeid. Den røper inngående kunnskaper og gir en usedvanlig instruktiv oversikt over misjonsteologien i de siste femti år. Det skyldes blant annet hans sobre framstilling og sans for orden. Objektiv og nøktern presentasjon av de ulike forskeres syn har hovedtyngden. Men ikke mindre interessant er den vurdering og de kritiske spørsmål som kommer til orde — kortfattet og forsiktig formet, men likevel med tyngde, fordi de rammer som oftest meget godt.

Allerede i innledningen møter vi denne kritikk, som er kledelig beskjedent i form, men peker på akkurat de vesentlige svakhetene. Wiedenmann nevner at det eskjatologiske synspunkt, så sentralt som det er, på samme tid er uhyre vanskelig å analysere. «For», sier han, «den evangeliske misjonsteologi har jo ingen enhetlig oppfatning av eskjatologien og følgelig heller ikke av misjonens eskjatologiske

karakter. De forskjellige forfattere anvender det samme begrepssett om helt ulike ting, og det byr på ikke lite møye for en utenforstående å finne seg til rette i denne eskjatologiske labyrint.»

Her forstår vi forfatteren meget godt. «Eskjatologi» har lidd den samme skjebne som en del andre teologiske mote-ord. Det er blitt vridd og vendt i så mange retninger for å kunne tjene de ulike teologers behov og klemmes inn i de forskjellige systemer. Naturligvis, en kan forstå den gode hensikt med formuleringer som «aktuell eskjatologi» og «eksistensiell eskjatologi». Men resultatet er likevel underlig skjevt. Mon ikke fordi ordene blir gitt en forskrudd mening? Når det gjelder den eksistensielle eskjatologi, så kan en ikke fri seg fra fornemmelsen av at den eksisterer i et luft-tomt rom, sterilt og fritt for bakterier, men vel også fritt for liv, fritt for lyd og luft og følelse?

En naturlig og endefram bruk av ordet eskjatologi finner en derimot hos de teologer som står for en såkalt frelseshistorisk eskjatologi, som f. eks. eksegeten Cullmann og misjonsteologen Freytag. Det ser ikke ut som disse teologer har gått glipp av noe vesentlig synspunkt. En må være enig med Wiedenmann når han i sin oppsummering antyder at egentlig inneholder det frelseshistoriske syn på misjonen alle elementer i en syntese. Med andre ord: Den frelseshistoriske eskjatologi er ikke mindre aktuell enn den såkalte aktuelle, og den er minst så eksistensiell som den «eksistensielle».

Den nære sammenheng mellom misjon og eskjatologi kan synes selvfølgelig. Den er jo så klar i det nye testamente. Men det er nyttig å bli minnet om at både teologiens og misjonens folk til tider har oversett den. Og at korrigeringen og fornyelsen da springer ut av en frisk og dypere innsikt i evangeliet.

Misjonen trenger det eskjatologiske perspektiv, blant annet for å kunne være nøktern og dristig på samme tid. «Misjon er den dynamiske og universelle Kristus-bevegelse, hvis siste mål er Guds rikes komme, Guds herrevelde over verden», sier Karl Hartenstein. Men hos samme forfatter heter det også: «Misjonen kan ikke levere noe universalmiddel for en syk verden. Vi må ikke tale om at folkene gjennom evangeliet skal bli fri fra all nød og alle spenninger.»

Enok Adnøy.

De fem verdensreligionerna. Av Helmuth von Glasenapp. Bokforlaget Aldus/Bonniers, Stockholm 1965. 413 s. Sv. kr. 16,50.

To tredjedeler av verdens befolkning tilhører de fem store verdensreligioner. Derfor vil en fremstilling av disse gi et viktig innblikk i vår verdens religiøse liv. Å si at det er «en nästan uttömmande bild», som det står i presentasjonen på bokens bakside, er en naiv overdrivelse, som neppe kan betraktes som annet enn en reklameklisjé.

Helmuth von Glasenapp er indolog og religionsforsker og gir i «De fem verdensreligionerna», som forøvrig er oversatt fra tysk, en konsentrert og samtidig ganske omfattende oversikt over verdensreligionernes utvikling og lærebygning. Han

deler disse i to grupper, de som er oppstått østenfor Hindukush, dvs. hinduismen, buddhismen og den kinesiske universisme, og de som er oppstått vestenfor, dvs. kristendommen og islam. De østlige karakteriserer han som «den evige verdenslovs religioner». Verden er ifølge disse evig og beherskes av en iboende lovmessighet (dharma, tao) som betinger alt som skjer. De vestlige kaller han «den historiske gudsåpenbarings religioner», hvor verden og mennesket er avhengige av en personlig Gud som har skapt verden, som er opphøyet over verden, og som har åpenbart seg i historien. Ved denne tvedeling, som i boken utføres nærmere, fremtrer tydelig den forskjellige struktur i de østlige og vestlige religioner, uten at dette egentlig går utover nyansene.

Hvert hovedkapitel har noenlunde samme oppbygning. Først et avsnitt om den enkelte religions grunnpreg eller «vesen», så en konsentrert oversikt over dens utvikling og historie, et kapitel om læren, og endelig en del sluttrefleksjoner.

Interessant og nyttig er det å lese en religionshistorisk fremstilling der kristendommen er tatt med helt på linje med de andre, som en religion blant religionene, underkastet samme lovmessighet og historiske betingethet. Litt påfallende er det riktignok at kristendommen får dobbelt så stor plass som de andre. Kapitlet om læren følger stort sett den romersk-katolske lærebygning, men slik er det jo så ofte ellers i en religionshistorisk fremstilling: Man følger de gamle læresystemer og trekker store linjer.

Under fremstillingen av kristendommen blir man tydelig oppmerksom på begrensningen i en slik oversikt. Det hele er sett utenfra, og man skjønner hvor utvendig vår betraktning av de andre religioner *må* bli, — hvis man bare lærer dem å kjenne utfra religionshistoriske oversikter. Det går an å *vite* nokså meget om en religion uten egentlig å *forstå*. I denne sammenheng er det også så lærerikt å lese det kapitlet som er viet de forskjellige religionenes gjensidige kritikk.

Det mest særpregede ved Glasenapps bok er uten tvil hans personlige betraktninger som går gjennom hele fremstillingen fra forord til sluttkapitel. Han hevder at man må få det rette tidsmessige perspektiv på religionene. Allerede den historiske iakttagelse av religionenes oppkomst og undergang viser oss at ingen av dem er endegyldige, men partielle uttrykksformer for sannheten (s. 380). Troen har bare verdi som hjelpemiddel. «Den gör det ousägliga begripligt och meddelbart, i det den söker återge det i en för det enkla medvetande avpassad bildmässigt-åskådlig och historisk-berättande form» (s. 381). Derfor er det vesentlige i religionen ikke de teologiske læresetninger, men «det praktiska livet» i betydningen «jagets höjande över sig självt till de metafysiska och moraliska idealens sfär» (s. 383). Typisk er det også at han i sluttrefleksjonene over kristendommen gjengir et sitat av Angelus Silesius som uttrykk for det genuint kristne, fra islam siterer en forfatter preget av mystikken, og i refleksjonene over de tre andre fremhever deres toleranse og relativisme: «-medan de österländska lärorna mer eller mindre betraktar alla tros- och kultformer som betingade uttryckssätt för den transcendentia sanningen.»

Disse refleksjonene gjør boken særlig interessant og gir den profil. Men det er kanskje litt betenkelig at de stadig dukker opp i en fremstilling som i den grad bestreber seg på å være objektiv og nøktern. Det kan gi Glasenapps betraktninger et skinn av vitenskaplighet, så en ukritisk leser glemmer at det selvsagt ikke er mer enn høyst personlige refleksjoner over religionshistorien.

Notto Reidar Thelle.

Innføring i religionenes historie. Av H. Ludin Jansen. Universitetsforlaget (Scandinavian University Books) 1965. 227 s. Kr. 27,80.

Fremmede religioner. Av H. Ludin Jansen. Johan Grundt Tanum Forlag, Oslo 1965. 148 s. Kr. 18,50 (innb.).

Det er en glede for oss å gjøre oppmerksom på og å anbefale de to bøker som professor dr. H. Ludin Jansen nylig har utgitt. Jansen er professor i religionshistorie (ved det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo), og hans fremstilling bærer preg av dette, saklig og nøyaktig som den er i alle enkeltheter, men også karakterisert av pedagogisk innsikt og erfaring.

De to bøker er stort sett bygget på samme måte, og de har også mye stoff felles. Begge er lærebøker, den ene — *Innføring i religionenes historie* — for studenter, den annen — *Fremmede religioner* — for gymnasiaster (3. utgave, fullstendig omarbeidet, av forfatterens *Religionshistorie for gymnasiet*). Læreboken for gymnasiaster har foruten de fortjenester som allerede er nevnt, også en rekke gode illustrasjoner.

At forfatteren er orientalist, er tydelig å merke. De fororientalske religioner har i begge bøker fått en meget bred plass, — de opptar nesten halvdel av fremstillingen. Vi er ingenlunde blind for det verdifulle i en inngående orientering om disse religioner (bl. a. fordi de representerer hva man kan kalle de bibelske skrifters religiøse omverden), men er det forsvarlig i helhetsoversikter som disse å *konsentrere* seg om en bestemt gruppe slik det her er skjedd?

Vi skulle gjerne ha sett at de *levende* religioner var blitt viet like stor oppmerksomhet som de *døde*. Som det er, ruver de siste sterkt, etter vår mening altfor sterkt på bekostning av de første. Behandlingen av de døde religioner opptar i begge bøker — for igjen å anlegge et kvantitativt synspunkt — hele to tredjedeler av det samlede sidetall. Så vidt vi kan se, er denne stoff-fordeling ikke i samsvar med hva forfatteren skriver i forordet om den «direkte nødvendighet» av religionshistorisk kunnskap i våre dager: «Skal vi nemlig gjøre oss opp en personlig mening om det som foregår ute i verden, ikke minst når det gjelder de internasjonale konflikter, må vi kjenne til hvordan partene i sin tenkning et preget av religiøse forestillinger og den religiøse praksis som råder i deres land.»

Ikke minst for dem som disse bøker i første rekke er skrevet for, ville det ha vært av stor interesse og betydning å få en relativt utførlig orientering, ikke bare

om de *levende* religioner i og for seg, men også om den *fornylse*, respektive *omforming* (til dels av gjennomgripende karakter) disse har opplevet gjennom møtet med Vestens kultur og den kristne misjon, — og i kraft av den nasjonale og politiske frihetsbevegelse som i de par siste decenni er gått som en storm over folkene i Asia og Afrika. Også av hensyn til den misjonsvirksomhet disse religioner har tatt opp i vestlige land og til den utfordring til religiøs nytenkning som synkretismen — et fremtredende trekk i tidens ansikt — innebærer, ville det, tror vi, ha vært riktig med et opplegg som det vi her har skissert.

Med atskillig forbauselse har vi konstatert at Innføring i religionenes historie helt overser «naturfolkens religion» (som den kalles i Fremmede religioner, hvor den altså er tatt med). Man skulle tro at det også i en lærebok for studenter, og ikke bare i en lærebok for gymnasiaster, ville være nødvendig og verdifullt med en presentasjon av en religion som vitterlig en stor del av menneskeslekten bekjenner seg til, og som også går som en understrøm i de såkalte høyere religioner. Vi er oppmerksomme på at pensum i religionshistorie (grunnfag og mellomfag) ikke omfatter «primitiv» religion, likeså at det ved prøven i kristendomskunnskap (mellomfag) ikke kreves kunnskap om denne religion. Vi beklager at det er slik, og vi kan bare uttrykke håpet om at det må skje en forandring her. Ved Norges Lærerhøgskole inngår som en del av pensum animismen i forbindelse med kristendomskunnskap grunnfag, og et spesialstudium av afrikanske religioner som et alternativ i forbindelse med kristendomskunnskap mellomfag. Afrikansk religion — for å nevne denne spesielt — er, sammen med den kultur den er en eksponent for, et så berikende, ja fascinerende bekjentskap at en innføring i religionens historie uten denne ganske enkelt savner noe vesentlig, — jfr. R. P. P. Tempels: *La Philosophie Bantoue*, J. H. Jahn: *Muntu*, John V. Taylor: *The Primal Vision* o. m. fl.

Det er fortjenstfullt at forfatteren har forsynt sin Innføring i religionenes historie med et register, likeså at han i forordet viser til en del religionshistoriske verker. Hva litteraturhenvisningene angår, ville det vel ha vært naturlig i en akademisk lærebok som denne, i tillegg til fortegnelsen over *generell* litteratur (som med fordel kunne suppleres med en rekke verker), ha vært en fortegnelse over *spesiell* litteratur i forbindelse med behandlingen av de enkelte religioner.

O. G. M.

De fremmede religioner, Av Niels H. Gadegård, Søndagsbiblioteket nr. 8. H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard). Oslo 1965. 88 s. Kr. 10,00.

Forfatteren er dansk, og hans bok kom opprinnelig ut i vårt naboland i syd. Den gir en oversikt over seks levende religioner (primitiv religion, hinduismen, buddhismen, kinesisk universalisme, jødedommen og islam) — av bevisst populært tilsnitt, og det såvel hva fremstillingen som omfang og pris angår. I all sin knapphet gir den klar og grei beskjed om den historiske fremvekst av og de viktigste særdrag ved de nevnte religioner. Men her og der stusser man noe ved

forfatterens vurderinger. Dessverre skjemmes fremstillingen av flere trykkfeil. Vi håper at forfatterens ønske for sin fordringsløse innføring må bli oppfylt. Hvis denne bok kunne bevirke at leseren under lesningen blir klar over hvor lite han vet, skriver han i forordet, ville målet med den være nådd!

O. G. M.

Missions on a Colonial Frontier West of Lake Victoria, Evangelical Missions in North-West Tanganyika to 1932. Av Carl J. Hellberg. *Studia Missionalia Upsaliensia* VI. Gleerups, Lund 1965. 256 s. Sv. kr. 35,00 (heftet).

Nok et bidrag til studiet av det store tema som har engasjert så mange forskere i vår tid: politikk og misjon!

Og la det være sagt med én gang: Det er en undersøkelse av stor verdi som her er levert, — den er da også utkommet i den fornemme serie av vitenskapelige skrifter som Svenska Institutet för Missionsforskning utgir, denne serie som vi også tidligere har hatt anledning til å berømme, og som så klart avspeiler både spennvidden og standarden i det missiologiske nybrottsarbeid SIM, under sin inspirerende og energiske leder, biskop, professor Bengt Sundkler, har utført i de par siste decenniene.

Boken — en avhandling for den teologiske doktorgrad (i Lund) — behandler grunnleggelsen og oppbyggingen av den evangeliske kirke i et område som i spesiell forstand har vært et spenningsfelt mellom koloniale bestrebelser og kristen misjonsvirksomhet, nemlig Nordvest-Tanganyika, nærmere bestemt Bukoba-distriktet (de nåværende distrikter Bukoba og Karawe).

Som forfatteren selv gjør oppmerksom på og understreker, er «frontier» — grense — stikkordet i denne undersøkelse. Det er det dramatiske møte i hjertet av Afrika, i slutten av forrige århundre og frem til 1930-årene, mellom krefter av vidt forskjellig karakter han skildrer for oss, — et møte ikke bare mellom det afrikanske samfunn og henholdsvis imperialismen og misjonen i sin alminnelighet (disse to gikk i stor utstrekning hånd i hånd), men mellom tyske og britiske, til dels også belgiske, koloniale interesser hva imperialismen angår, og mellom romersk-katolske og protestantiske (britisk/anglikanske og tysk/evangeliske, til dels også sydafrikansk/metodistiske) tiltak hva misjonen angår. De politiske, sosiale og religiøse faktorer som var virksomme i dette grenseområde, øvet gjensidig innflytelse på hverandre — både i positiv og negativ retning.

Avhandlingens egentlige anliggende er imidlertid fremstillingen av de evangeliske misjoner og de menighets- og kirkedannelser disse førte med seg. Skildringen av det historiske forløp er ytterst detaljert, uten at det dog kan sies at man av denne grunn mister oversikten, — forfatteren fastholder hele tiden de store linjer i utviklingen. *Samspillet* mellom politikk og misjon, resp. mellom de forskjellige konfesjoner er dog ikke klarlagt slik man kunne ønske det — og slik man venter det ut fra forfatterens egne intensjoner (jfr. innledningen).

Hele arbeidet bærer preg av samvittighetsfull forskning og omfattende lesning, jfr. de fyldige fortegnelser bakerst i boken over utrykte kilder, dokumenter i arkiver i Tanganyika, Uganda, England og Tyskland — og over trykte arbeider. Blant de siste er det dog enkelte publikasjoner man savner, f.eks. C. Mirbt: *Mission und Kolonialpolitik in den deutschen Schutzgebieten* (1910) — et klassisk verk.

O. G. M.

Historien og sannheten. En undersøkelse av fordommer i historie-bøkene. Av E. H. Dance. Til norsk ved Alf Kinge, Fabritius & Sønner Forlag, Oslo 1964. 118 s. Kr. 22,50 (innb.).

Bruk og misbruk av historien. Av Pieter Geyl. J. W. Cappelens Forlag, Oslo 1965. 70 s. Kr. 14,00 (heftet).

Disse to bøker behandler ett og samme emne — Dance's bok kunne gjerne ha hatt titelen «Bruk og misbruk av historien» (ett av kapitlene bærer betegnende nok overskriften «Misbruk av historien») — og Geyl's bok titelen «Historien om sannheten». Begge forfattere er skjønt enige om at det ikke eksisterer noe som heter objektiv historie. Historien er ikke fortiden, men *beretningen* om fortiden, og denne beretning må nødvendigvis bli en *forenklet* og *subjektiv* beretning, fordi vi blant de mangfoldige fakta og data som foreligger, er nødt til å foreta et utvalg, et utvalg som i sakens natur må bli énsidig, bestemt av vår personlige holdning og preget av det intellektuelle miljø vi hører hjemme i, — men også fordi, som Geyl uttrykker det, et historisk faktum ikke kan isoleres: «I seg selv sier det ingen ting; det er bare når man ser det i sammenheng med de forskjellige faktorer som til sammen danner bakgrunnen for det, at man kan gjøre seg opp en mening om hvilke forskjellige aspekter det innebærer.»

Historikerens oppgave er å forklare og fortolke, å finne en mening og trekke paralleller. Men det hele må ikke reduseres til «et system av strenge kategorier» eller innordnes i «et imponerende skjema». Historikeren må eie og bevare et åpent sinn, og han vil være varsom med å identifisere en idé med en periode. Bare på denne måte kan hans arbeid få betydning for forståelsen av vår egen tid og dens problemer — ved å vise disse i perspektiv.

Fra misjonssynspunkt er Dance's bok den som interesserer og gir mest. Vi sikter da særlig til forfatterens sterke understreking av nødvendigheten av å forstå at vi har gått inn i en ny tidsalder, med global politikk og global kultur. Europa har nok spilt en hovedrolle i historien, men den tid er forbi, hevder forfatteren, da man kunne forsvare at ni tiendedeler av den historie som læres, bare omhandler en fjerdedel av verdens befolkning. Det er i Østen de fleste verdenskulturer er blitt til og har hatt sin første blomstring, men deres historie er ukjent for nesten alle i Europa og Amerika.

I denne situasjon må bl.a. universitetene i Vesten se sitt ansvar, heter det. Disse «forsømmer en av sine fundamentale funksjoner så lenge de (1) unnlater å åpne adgang til historien og kulturen til tre fjerdedeler av verden, (2) fortsetter å meddele fullstendig utilstrekkelige kunnskaper om Østen, og (3) unnlater å utdanne lærere som kan bringe kunnskapene videre til fremtidens borgere».

En varm takk til forlaget og oversetteren som har gitt oss denne fortrinlige bok på norsk!

O. G. M.

MEDARBEIDERE

Andrew S. Burgess: Professor i misjonsvitenskap, Lutheran Theological Seminary, St. Paul, Minn., USA. Tidligere misjonsprest på Madagaskar. Forfatter av en rekke bøker om den kristne verdensmisjon. Har foretatt omfattende reiser i Asia, Afrika og Latin Amerika.

Haakon Flottorp: Lektor ved Kristiansand off. lærerskole siden 1955. Permittert siden 1965 for å undervise ved The Lutheran Theological College, Makumira, Tanzania (utsendt av Det norske misjonsselskap). Ph.D. ved Columbia University og Union Theological Seminary, New York. Tidligere adjunktstipendiat ved Menighetsfakultetet. Medlem av Commission on Faith and Order, Kirkenes Verdensråd. Har skrevet tallrike artikler om kirkehistoriske og andre emner.

Matti Peltola: Leder av Missionsinstituttet i Helsingfors siden 1961. Tidligere misjonsprest i Angola og Tanzania, og lektor ved Det lutherske verdensforbunds All-Africa Theological Seminar i Tanzania. Har bl.a. utgitt Det finske misjonsselskaps historie i Afrika og Paulus' apostoliske virksomhet (doktoravhandling).

P. A. Bredvei: Misjonær i Norsk Luthersk Misjonssamband, Etiopia, tidligere China. Har skrevet en rekke bøker om China og Etiopia, og misjonsarbeidet der. Medarbeider i Norsk Rikskringkasting.

Fredrik A. Schiøtz: President for Det lutherske verdensforbund siden 1963. Var i en årrekke formann i Verdensforbundets «kommisjon for verdensmisjon». Tidligere prest i Evangelical Lutheran Church (nå American Lutheran Church), USA.

Odd Kvaal Pedersen: Se NOTM 1966 s. 64.

Bokmeldingene er skrevet av biskop dr. *Johs. Smemo*, pastor *Enok Adnøy*, cand. theol. *Notto Reidar Thelle* og redaktøren.

Norsk Tidsskrift for Misjon utgis av *Egede Instituttet*, men forfatterne er selv ansvarlige for de synsmåter som gjøres gjeldende.

Ettertrykk uten kildeangivelse er forbudt.